

SA BUKA TE ESITA Sa Vinabakala

Sa buka hie si na vivineina sa tinoa tanisa keke barikaleqe varane sapu ta pozae Esita. Esita si koa koasa toso sapu koa banara se Zekisi, pa popoa Pesia podalae pa made gogoto vesu navulu lima vuaheni meke kamo la gua pa made gogoto onomo navulu lima vuaheni sipu lopa ele podo se Zisu Karisito.

Pa toso asa si soku sari na kana tadi na tie Izireli sapu hiva va matei si arini. Esita si tataru ni sari na turanana pa Izireli, meke be guana tava mate si asa, ba podekia sa pude va sarei sari na tie Izireli koari na dia kana. Sa vivineina sa buka hie si na vina balabalana sa toso sapu harupi Tamasa koari na dia kana meke ta pozae sa rane, "Sa Inevana Purimi." Korapa kopu nia ri na tie Izireli sa toso hie kamo tu pa rane ninoroi.

Sari na Nati Pinaqapaqahana sa Buka

Tava kalaho se Esita. Hinia 1:1 kamo hinia 2:23
Binalabala te Hamani pude va matea se Mod-
ekae. Hinia 3:1 kamo hinia 5:14

Tava mate se Hamani. Hinia 6:1 kamo hinia
7:10

Tava kilasa sari na kana koari na tie Ziu. Hinia
8:1 kamo hinia 10:3

*Va Gore Pania Zekisi sa Banara se Vasiti sa
Kalaho*

1-2 Koa nati banara se Zekisi koasa popoa Pesia koari ka keke gogoto hiokona zuapa pinaqaha popoa, podalae tu pa Idia meke kamo la gua pa Itiopia. Sa nana nati vasileana lavata si ta pozae Susa, vasina tu si koa sa nana habotuana banara.*

³ Pa vuaheni vina neta sipu koa banara si asa, si tavetia sa si keke inevana nomana tadi na nana tie tavetavete. Sari na koimata na tie nomadi pa qinavuna, meke sari na koimata pa vinaripera pa Pesia meke pa Media si somana tugo koasa inevana asa, meke gua tugo sari na palabatu pu kopu koari hopeke qinavuna koari na pinaqaha popoa.

⁴ Koari ka onomo sidara tanisa inevana lavata hie si vata dogoro ni sa koari na tie sa banara sari na nana tinagotago arilaedi pa nana binañara, meke sa nana vina lavata soti pa tinoa binañara.

⁵ Sipu beto sari na nana vina dodogoro pa tie, meke va dogoro ni sa sari na nana tinagotago, si ruvati sa sari na tiena sa vasileana nomana pa Susa, sari na habahuala na tie tagotago. Padana keke vuiki si henahena si arini koasa inevana pu ta tavete pa korapana sa pavasa pa sadana sa vetu banara.

⁶ Sa vasina varivarigarana, si tava sarie poko lineni buma meke keoro, meke ta pusie keke resi poko pepolo soto la koari na rini siliva koari na dedegere patu saripu ta tavete pa mabolo keoro. Sari na habohabotuana si ta tavetavetae qolo na siliva meke sa pavasa si ta tavetae patu mabolo keoro, meke sari na patu arilaedi sapu ta

---

* 1:1-2 Ezr 4:6

pozae pelisipara, meke na kala tanisa si zinara. Meke na davi nedaladi na patu buma si somana tavetavete nia.*

⁷ Va hihia i rini sari na napo koari na sisiovona qolo. Sari na sisiovona hire si lopu vari kekenonoi. Qetuqetu sisigiti sa banara sipu napoi rini sari na kolo vaeni tadi na banara.

⁸ Loke vinabetona sa ninaponapo tavetia rini pa totona asa, sina ele tozi va bakala la nia sa banara koari nana nabulu, pude tozi va avoso ni sari doduru tie pude kaqu naponapo valeana si arini. Be hiva napo va soku, babe naponapo vasinahite si madi lulia gua sapu hiva nia rini.

⁹ Pa korapana sa vetu banara si tava namanama tugo si keke inevana pu va namanama nia sa Kalaho Vasiti pude tadi na barikaleqe pu koa vasina.

¹⁰ Koasa rane vina zuapa ranena sa inevana, qetuqetu sa banara meke naponapo sisigiti si asa. Ke tioko varigara ni sa sari ka zuapa nana koimata saripu nana nabulu soti: Mehumani, Bizata, Habona, Bikitana, Abagata, Zeta, meke Kakasa.

¹¹ Garuni sa banara sari kasa nana nabulu soti hire pude turana mae nia koasa se Vasiti sa kalaho. Kaqu va sagea sa sari na nana poko vinasari meke sa nana toropae kalaho, meke tiqe mae koasa banara. Vasiti sa kalaho si keke barikaleqe tolavaena, gua asa ke hiva nia sa banara pude la vata dogoro pule nia si asa gua,

---

* **1:6** Patu turquoise pa zinama vaka. Turquoise si na kala tanisa kolo hokara vasina koa sa avasa tata pa nusa pa totono ninira sa rimata.

meke gua tugo koari na nana baere meke koari na tie saripu ta ruvatadi koasa inevaṅa asa.

¹² Ba sipu la kamo koasa kalaho sa inavosona sa rinuvata, si korona se Vasiti. Bugoro sisigiti sa baṅara, sapu lopu va tabea sa kalaho sa nana zinama.

¹³ Pa hahanana tanisa baṅara si hoke ta nanasa sari nana tie, na tie tumatumaedi pa tinarae pa qavuna, sapu nasa si kote boka tavetia sa koari na ginuguadi kaiqa hahanana sapu gua pu evaṅia sa kalaho koasa baṅara, gua.

¹⁴ Sari na tie saripu hoke nanasi sa baṅara sina nana tie tumatumaedi, sapu hoke boka olaṅi sari na ninanasa tadi na baṅara gua pu hiva ni sa koari na baṅara pa kalina sa tinarae. Ke hire sari na ṅati tie tanisa pu ululu hola ni sari na palabatu na tie tumatumaedi pu nanasi sa: Kasena, Seta, Adamata, Tasisi, Meresi, meke Memukana. Ka zuapa tie arilaedi hire si na tie pa popoa Pesia meke Media, meke arini tugo hire si tuqedi sari na tuturuana arilaedi tanisa baṅara, pa nana binaṅara.

¹⁵ Meke zama la i sa baṅara si arini, “Arau, baṅara Zekisi si garunudi sari na qua nabulu pude la tozi nia se Vasiti sa kalaho pude mae, ba korona sa kalaho; lopu hiva va tabea sa sa qua zinama. Ke na sa si kote tavete nia gita sa kalaho pa nada tinarae koasa ginugua sapu korona sa kalaho?”

¹⁶ Zama se Memukana koasa baṅara meke koari na nabulu tanisa, “Ta zutu se Vasiti sa kalaho sina tavete va kaleana si asa meke sea si asa, lopu koasa baṅara eke mo, ba koari na

palabatu nomadi, meke koasa butubutu tinoni pa mua binaṅara.

¹⁷ Doduru barikaleqe koasa binaṅara hie si kaqu podalae doṅo va gorei rini sari na dia palabatu totoṣo avoṣia rini gua sapu tavetia sa kalaho. Kote zama sari doduru tie, 'Baṅara Zekisi si tiokia se Vasiti sa kalaho pude mae koasa, ba korona si asa,' gua.

¹⁸ Totoṣo avoṣia rina barikaleqe tadi na butubutu pu tavetavete koasa binaṅara pa Pesia meke Media gua sapu evaṅia sa kalaho, si kote zama nia tugo rini koari na dia palabatu sipu lopu ele boṅi sa popoa. Kaqu podalae sa hahanana pa kasia popoa sapu loke pinamaṅa koari na dia palabatu, meke sari na palabatu si kaqu bugoro ni sari na dia barikaleqe.

¹⁹ Baṅara ululumu, mamu tavetia keke tinarae arilaena pude va avoso ni sari doduru tie, sapu se Vasiti sa kalaho si lopu keke totoṣo pule si kaqu ta dogoro koasa baṅara. Sa mua tinarae pu ta kubere hie si kaqu ta kubere koasa tinarae pa Pesia meke pa Media pude lopu kaqu ta hobe pule. Mamu vala nia pa keke votiki barikaleqe sa tuturuana kalaho.

²⁰ Pana ta gilana sa mua kinubekubere pa doduruna sa mua binaṅara, pude sari doduru barikaleqe si kaqu tataru ni sari na dia palabatu, pa dia pinamaṅa, be tagotagodi babe habahualadi."

²¹ Va egoa sa baṅara meke sari na nana tie tumatumae pa kalina sa tinarae pa qavuna sa binabalala asa, gua sapu balabala ia e Memukana.

²² Va garunu la nia sa baṅara koari na hopeke

qinavuna hitekedi pa pinaqaha popoa sa inavoso asa. Ta kubere pa hopeke vinekala, pude sari doduru palabatu si kaqu na batuna sa kinoa tatamana. Meke kaqu ta luli sari na dia zinama gua pu ta vizata koasa palabatu.

2

Esita si Ta Evaᅇae na Kalaho

¹ Hola kaiqa rane sipu ele ibu sa nana binugoro sa baᅇara koasa guguana sapu tavetia Vasiti sa kalaho, meke sa nana kinukiti la koa sa,

² si mae sari kaiqa nana tie tumatumaedi pu varitokae koe Zekisi sa baᅇara, meke zama guahe si arini, “Leana be podekia agoi na baᅇara pude hatai kaiqa vineki pu lopu koa turana tie.

³ Mamu vala ni inavoso sari hopeke pinaqaha popoa pa mua binaᅇara pa hopeke puku qinavuna pude kaqu turana mae ni koa agoi sari hopeke vineki tolavaedi koa sa ᅇati vasileana pa Susa. Pude mae sari na vineki vaqura hire kote ta kopue koe Heqai, sa koimata pu kopu ni sari na barikaleqe tanisa baᅇara. Pana mae sari na vineki hire si kaqu ta kopue valeana si arini meke ta vala sari na meresena pude doᅇo lea meke tolavaedi si arini.

⁴ Mamu vizatia si keke barikaleqe koari kasa hire, pude na kalaho vaqura hobeae se Vasiti sa kalaho,” gua si arini.

Va egoa sa baᅇara sa binalabala asa, meke podalae tavete lulia sa.

⁵ Koasa ᅇati popoa pa Susa koa nana si keke tie pozana sa si e Modekae, na tie Ziu si asa, tuna e

Zaira, vura maena pa tututi te Benisimane, na vuluvuluna koasa butubutu Kisi meke Simeï.

⁶ Totoso ta raovo taloa pa Zerusalemā sa baṅara Ziuda, se Zehoiakini koe Nebukaneza sa baṅara pa Babiloni, si ta vagi turaṅae se Modekae koari kaiqa tie ta raovodi.*

⁷ Koanana pa totoso asa si keke tasina karokarovo sapu e Esita, pozana sa si e Hadasa pa zinama Hiburu. Na vineki tolavaena meke noma vari noṅoina tinina. Pausia Modekae sa vineki hie totosona mate sari tiatamana, ke poza nia tuna soti sa si asa.

⁸ Totosona tava ene la sa inavoso tanisa baṅara si ta turaṅa mae pa naṅi vasileana pa Susa sari na vineki, meke somanae koa ri na vineki hire se Esita. Ta kopue sari na vineki hire meke se Esita pa vetu baṅara pa kinopu te Heqai.

⁹ Qetu nia Heqai se Esita, koa gua koasa nana tinolava. Ta kopue sisigiti sa nana tinolava e Esita, ta poni oela si asa tana nuzapa tini, meke ta kopue gua tugo pa ginani arilaedi. Sa vasina pu koa se Esita si keke vasina leleana hola, na vasina sapu hoke veko ni rini sari na barikaleqe. Koasa vasina asa si koadia si ka zuapa vineki ta vizatadi pu kopu nia se Esita.

¹⁰ Koasa kinopu meke tinarae te Modekae sapu tozi nia sa se Esita, si kopu ni e Esita si hire, pude lopu ta gilana koa ri na tie, sapu tie Ziu si asa.

¹¹ Doduru rane si ene vilorae mo se Modekae pa sadana sa vetu vasina koa sari na barikaleqe, sina hiva gilania sa, sapu vegua sa tinoa te Esita.

---

* **2:6** 2 Baṅ 24:10-16; 2 Koron 36:10

¹² Padana keke vuaheni si hoke ta tavete sari na tini tadi na barikaleqe pude ta kopue sa dia tinolava pa tinidia. Mono ni oela, henia kaiqa lumu humaņa lea meke keke votiki oela humaņa lea pule si hoke ta nuzapae pa tinidia pa korapana onomo sidara. Sipu beto sa tinavete gua asa, si ta garunu sari na vineki pude hopeke la vata dogoro ni koe Zekisi sa baņara.

¹³ Pude kamo sa totošo vata dogoro koasa baņara sari na vineki hire, kaqu taluarae si arini pa vasina pu koa si arini, meke kaqu la koa pa vetu baņara, va sagei rini sari na dia poko gua sapu okoro va sage i rini.

¹⁴ Kaqu la koasa baņara sari na vineki hire pana veluvelu, meke pana munumunu koivugona si kote la turaņa pule ni rini, meke la koa pule pa keke vasina pule vasina kote ta kopue koasa keke tie kopu sapu ta pozae Sasagazi na keke palabatu sapu hoke kopu ni sari na barikaleqe tana baņara. Lopu kaqu ta dogoro pule la koasa baņara sa barikaleqe, osolae qetu nia meke ta tioko sa pozana pude pule la koasa baņara si asa.

¹⁵⁻¹⁶ E Esita hie si na tuna Abihaili na tasina karokarovo e Modekae sapu pausuna si asa, meke poza nia tuna sa si asa. Hoke qetuqetu sisigiti nia rina tie se Esita pude dogoria si asa. Kamo tugo sa totošo tanisa pude la vata dogoro si asa koasa baņara pa korapana sa vina zuapa vuahenina sa binanara te Zekisi pa korapana vina manege puta sidara, na sidara Tebeti.

Ego, sipu kamo tugo sa totošo te Esita pude la vata dogoro si asa koasa baņara, si va sagei Esita

sari na nana poko gua sapu goto koasa, gua sapu ele tozi nia e Heqai pude taveti, meke ta turana la se Esita koasa banara.

¹⁷ Okoro hola nia sa banara se Esita, hola ni sari kaiqa barikaleqe pule, meke va qetua sa sa banara meke tataru nia sa si asa hola ni sari doduru barikaleqe pule. Koasa ginugua asa si va hake nia toropae kalaho sa se Esita pude na hinobena se Vasiti sa kalaho.

¹⁸ Meke tavetia sa banara si keke inevana lavata koasa nana vina lavatana e Esita, meke ruvati sa banara sari doduru nana tie tavetavete na palabatu pa qavuna. Koasa rane tugo asa si tava gilana koa rina tie sapu sa rane asa sina rane sapu kaqu magogoso sari doduru tie pa tinavete, meke gua tugo sari na banara. Pa totona tugo asa si ta poni koari na tie sari na vinariponi mae guadi koe Zekisi sa banara.

Harupia Modekae sa Tinoa tanisa Banara

¹⁹ Koasa totona asa si varigara pule sari na barikaleqe tanisa banara, meke se Modekae si habotu pa sasadana sa vetu banara sina palabatu si asa koa ri na tinavete pa vetu banara.

²⁰ Korapa kopu nia e Esita sa zinama te Modekae, meke lopu vata gilana pule nia se Esita koari na tie, sapu na vineki Ziu si asa. Va tabea Esita sa zinama tanisa gua sapu hoke tavetia sa podalae tu totona hitekena meke kamo kamahire. *

²¹ Totono korapa habotu e Modekae pa sadana sa vetu banara, Bikitana meke e Teresi, karua tie

---

* **2:20** Poza nia tamana sa se Modekae, sina pausia sa podalae koburuna.

variperā kopuna sa sasada sapu nuquru la gua koari na lose baṅara, si ta ṅaziri sisigiti nia ri karua sa baṅara pude va matea gana gua.

²² Avoso gilania Modekae sa tinasuna hie, ke tozi va avoso nia sa sa Kalaho Esita. Ke vata gilana nia tugo e Esita sa ginugua hie koasa baṅara, sina ele gilania meke dogoria e Modekae sa tinasuna hie.

²³ Ta viliti sa ginugua hie meke ta gilana sapu hinokara tugo si asa sapu hiva va matea ri karua sa baṅara, gua. Ke tava mate sari karua tie hire koasa vasina huqihuqiana. Ke va turua sa baṅara, sapu sa minate hie si kaqu ta kubere gore si asa pude ta kopue koari na buka vivineidi ri na baṅara.

3

Tavetia Hamani sa Nana Hiniva pude Noṅovali sari na Tie Ziu

¹ Hola kaiqa rane si va turua Zekisi sa baṅara se Hamani pude na palabatu pa Qinavuna. Hamani sina tuna e Hamedata, vura mae pa butubutu baṅara te Aqaqa.*

² Va vuraia sa baṅara si keke tinarae meke ta tozi vurae koa ri na ṅati palabatu pa tinavete pude kaqu va dogoro nia rini sa dia pinamana meke kokotunu nia rini se Hamani. Ke sari doduru nana tie tavetavete sa baṅara si va lavatia rini meke vala nia rini sa dia pinamana koasa. E Modekae mo si korona pude tavetia gua

---

* **3:1** Sa butubutu Amaleki sina kana tadi na tie Ziu. Mi tiroa Ekd 17:8-16; Diut 25:17-19.

sapu va turua sa baṅara, korona kokotuṅu nia sa se Hamani.

³ Hopeke rane kaiḡa ri na tie tavetavete pa vetu baṅara si nanasia rini se Modekae sapu na vegua ke lopu hiva lulia sa gua sapu zama nia sa baṅara.

⁴ Podeke sisigitia ri na tie tavetavete tanisa baṅara pude tozi nia se Modekae pude kaḡu hobeas sa nana binalabala pude kaḡu todoṅo nia sa se Hamani. Korona va talina la i Modekae si arini. Zama se Modekae, “Arau si na tie Ziu, meke lopu kaḡu kokotuṅu nia rau se Hamani.” Ke tozi nia rini se Hamani pude doṅo gilania gua sapu kaḡu tavetia sa koasa guguana sapu tavetia e Modekae.

⁵ Bugoro sisigiti se Hamani totoṅo gilania sa sapu lopu hiva todoṅo nia na kokotuṅu nia e Modekae si asa.

⁶ Totoso gilania Hamani sapu na tie Ziu se Modekae, si hata ia pule e Hamani si keke sirana pude kaḡu va kilasia sa se Modekae, meke gua tugo pude kaḡu tava mate beto sari doduru tie Ziu pa korapana sa binaṅara pa Pesia.

⁷ Koa ri ka hiokona puta vuahenina sa binaṅara te Zekisi, pa korapana sa sidara kekenu, sapu ta pozae Nisani pude kaḡu ta vizata si keke rane meke na sidara pude ta tavete sa binalabala gua sapu hiva nia e Hamani. Ke sa vinizata pa totoṅo vizavizata asa si pa rane vina manege neta pa vina hiokona puta sidara, na sidara Ada. Na “purimi” si poza nia rini sa hahanana vizavizata sapu tavetavete nia Hamani.

⁸ Beto asa si zama se Hamani koe Zekisi sa baṅara, “Koadia si kaiḡa tie pu korapa koa pa

ninae ia ka ia pa mua binaṅara. Sari na dia hahanana si votivotikaedi, meke lopu luli rini sari na tinarae gua sapu va turui agoi. Ke gua asa, lopu leana koa goi pude va malumi pude gua asa, meke lopu va kilasi goi si arini koari na dia sineke tinarae,” gua se Hamani.

⁹ “Be guana qetu nia sa baṅara si mamu vala nia pule si keke mua tinarae niṅirana pude sari doduru tie hire si kaqu tava mate beto. Be guana va egoa goi sa binalabala hie, kaqu vekoa rau hola nia neta gogoto made navulu tina kilo mamatana sa siliva koasa kinopuna sa poata pa mua binaṅara pude ta tavetavetae,” gua se Hamani.*

¹⁰ Ego, toroso hiva va turua sa baṅara si keke tinarae vaqurana si hoke va noti la nia sa pa pepa sa nana riṅi sapu koa ia sa vina gilagilana tanisa pude bakala koari na tinoni sapu sa inavoso asa sina nana tinarae soti meke koa ia tugo nana niṅiraṅira si asa.

Ke va gorea sa baṅara sa nana riṅi meke vala nia sa koe Hamani sa kana tadi na tie Ziu, Hamani sapu na tuna Hamedata sapu vura maena pa butubutu baṅara te Aqaqa. ¹¹ Meke zama sa baṅara, “Sari doduru tie meke sari na dia poata si tamugoi, mamu tavetia gua sapu hiva tavetia agoi koa ri na tie sara,” gua sa baṅara.

¹² Meke sipu kamo sa vina manege neta rane pa sidara kekenu si tioko varigara ni Hamani sari doduru tie kubekubere tanisa baṅara, meke tozi vura la nia sa koa rini si keke tinarae

---

* **3:9** Sa poata hie si kote vagia sa koari na tie matedi.

ninirana meke kuberia rini, meke ta iliri la sa tinarae asa pa doduru vinekala pa binaṅara, meke ta garunu la si asa koari doduru koimata pa vinaripera, qavuna, meke sari na palabatu pa qinavuna pa hopeke pinaqapaqaha popoa. Sa tinarae asa si koa ia na vina gilagilana sa riṅi tanisa baṅara. Tava turu meke tava ninira, koasa pozana Zekisi sa baṅara sa tinarae asa.

¹³ Ta paleke vari likohae pa ninae vasina sa tinarae hie koari na tie haqala. Haqala la nia rini koa ri na puku qinavuna pa hopeke pinaqaha popoa, pa korapana sa kinopu te Zekisi sa baṅara. Sa tinarae hie si koa ia zinama sapu pa vina manege neta rane koasa sidara Ada, sari doduru tie Ziu, sari na tie koadi na tie vaquradi, barikaleqe na koburu si kaqu tava mate beto pa totona asa. Kaqu tava eoṅo, meke sari na dia tinagotago si kaqu ta vagi palae koa rini meke lopu kaqu koa sa tataru koa rini.

¹⁴ Sa tinarae hie si kaqu tava gilana koa ri hopeke puku qinavuna koari na pinaqaha popoa pa binaṅara pude kaqu va namanama beto si arini pude kamo sa totona ta vizatana asa.

¹⁵ Sa ginarunu tanisa baṅara koasa nana tinarae hie si ta gilana koari na tinoni pa Susa, meke ta paleke la koari doduru pinaqaha popoa. Ke nunala meke lopu gilania ri na tie pa Susa gua meke ta kubere sa tinarae hie, ba habotu sari kara Hamani meke sa baṅara pude napo meke koa baere.

4

Tepaia Modekae sa Tinokae koe Esita

¹ Meke sipu avosia Modekae gua sapu kote ta evaṅa si kulusu nia sa sa ginugua asa, ke daku rikatia sa sa nana poko, binubinue eba pa batuna, na va sage poko baika si asa, pude vata dogoro nia sa nana tinalotaṅa na vina madi koe Tamasa, meke topue ene si asa pa kokorapana sa popoa; na kabokabo ululae sisigiti si asa.

² Ba sipu mae kamo si asa pa sasadana sa vetu baṅara, si lopu nuḡuru. Lopu tava malumu si asa pude nuḡuru vasina be binubinue eba na va sage poko baika sa tie.

³ Meke koari doduru pinaḡaha popoa pa korapana sa kinopu tanisa baṅara, vasina sapu kamo la meke ta avoso sa nana tinarae, si ta avoso sari na tinaruḡoḡo na kinabokabo tadi na tie Ziu. Madi pa ginani si arini, va sage poko baika meke binubinue eba si arini.

⁴ Totoso mae tozi nia ri na barikaleḡe nabulu meke sa palabatu kopu tadi na barikaleḡe tanisa baṅara se Esita gua sapu ta evaṅa koe Modekae si talotaṅa se Esita. Va garunu lani e Esita si kaiḡa poko arilaedi koe Modekae pude kaḡu va sagei sa, hinobedi sari na poko kaleadi, ba korona se Modekae.

⁵ Tiokia Esita se Hatasi, keke ari kasa na koimata pa nana tie kopu. Garunia e Esita si asa pude la nanasia se Modekae sapu sa si ta evaṅa koasa, meke na sa sa gugua.

⁶ La se Hatasi la kamo sa se Modekae pa sasadana sa vetu baṅara.

⁷ Tozi va bakala beto nia Modekae koe Hatasi gua sapu ta evaṅa, meke sa gugua sa poata sapu ele va tatara nia e Hamani koasa baṅara

pude kaqu tabara nia sa koasa qinavuna totošo tava mate beto sari na tie Ziu.

⁸ Vala nia e Modekae koe Hatasi si keke elo pepana sa tinarae sapu ta tavete pa doduruna pa nati popoa pa Susa, guguadi sari na tie Ziu sapu kote tava mate beto. Garunia Modekae sa tie paleke inavoso hie pude paleke vala nia koe Esita meke kaqu va kalalasia tugo sa koasa kalaho. Tozi nia tugo Modekae sa tie paleke inavoso pude tepa ia se Esita pude la koa sa baᅇara pude tepa ia sa tinokae pude tataru ni sari na turaᅇana e Esita.

⁹ Tavetia Hatasi gua sapu ta garunu nia sa.

¹⁰ Va garunu pule la nia Kalaho Esita sa inavoso koe Modekae sapu zama guahe,

¹¹ “Be keke tie babe barikaleqe si la nuᅇuru pa korapana sa vasina tanisa baᅇara meke hiva dogoria sa baᅇara, be guana lopu ta tioko paki si asa koa sa baᅇara, sa tie asa si kaqu tava mate. Asa sa tinarae, meke doduru tie podalae koa ri na tie varitokae tanisa baᅇara kamo tu koa ri na tie pa hopeke puku qinavuna si gilania. Kekeke mo sa sirana gua meke boka ta harupu sa tie pu nuᅇuru la. Be guana vagia sa baᅇara sa nana kolu baᅇara meke huhuku la nia sa koasa tie, si lopu kaqu tava mate si asa. Ele keke sidara hola gua kamahire sapu lopu ta tioko pude la koa sa baᅇara si arau,” gua se Esita.

¹² Sipu vagia Modekae sa inavoso mae guana koe Esita,

¹³ si va garunu la nia Modekae sa vina balau hie, “Mamu lopu balabala ia agoi sapu telemu pa korapana sa binaᅇara si kote ta harupu, sina koa si goi pa vetu baᅇara.

¹⁴ Be koa noso meke lopu hite kulu si agoi koa sa ginugua hie, sa tinokae te Tamasa koa ri na tie Ziu si kote mae koari na votiki tie. Arini si kote ta harupu, ba agoi meke sari na tuna sa tamamu si kote tava mate. Lopu gilania gita, hokara tava habotu si agoi pude na kalaho, pude harupi tugo sari na tie Ziu,” gua se Modekae.

¹⁵ Meke sipu beto vagia sa meke tiroa sa sa inavoso mae gua koe Modekae, si va garunu pule la nia e Esita si keke hinobena sa inavoso,

¹⁶ “La pa Susa, mamu varigara ni sari doduru tie Ziu, mi madi na varavara toka nau. Mi lopu hena keke ginani, na napoa vasi kolo pa neta rane meke boni. Sari na qua nabulu vineki meke arau ba kote tavete kekenoŋo gua tugo sapu kote tavetia gamu. Pana beto sapu gua asa si kote la si arau meke dogoria sa baŋara. Gilania qua rau sapu lopu tava malumu pa tinarae tanisa baŋara pude la, ba kaqu tavetia rau. Be tava mate si arau ba leana mo,” gua se Esita.

¹⁷ Ke taluarae se Modekae, meke la tavetia sa gua sapu garunu nia Esita sa kalaho koa sa.

5

Ruyati Esita sa kalaho sari Hamani meke Zekisi sa Baŋara

¹ Pa rane vina neta koasa nana kinoa madi, si va sagei e Esita sari nana poko kalaho, meke taluarae la si asa, meke turu pa pavasa pa korapana sa vetu baŋara. Turu tia la ia sa sa lose sapu koa ia sa habohabotuana baŋara. Habotu sa baŋara pa nana habotuana baŋara, tia la ia sa sa sasadana sa nuqunuquruana.

² Totoso dogoria sa se Esita sa kalaho turu pa pavasa, si qetu nia sa pude va malumia pude nuquru la koasa. Ke tañinia sa pa limana sa kolu qolo meke huhuku la nia sa koasa. Meke ene sage la se Esita, meke tiqua sa sa batuna hokara sa kolu qolo tanisa bañara.

³ “Kalaho Esita, na sa si guahe?” gua sa bañara. “Tozi nau na sa si hiva nia goi pude kaqu poni igo rau, be sa kukuruna sa qua binañara ba kote poni nigo tugo rau.”

⁴ Olaña se Esita sa kalaho, “Qua bañara, be guana qetu nia agoi, hiva nigo rau si agoi meke se Hamani pude mae koasa qua inevaña. Kohite boñi sa inevaña asa pu tava namanama pude somana nia gamu kara.”

⁵ Tozi nia se Hamani sa bañara pude tuturei mae pude somana koasa inevaña sapu tava namanama. Ke mae somana nia sa bañara meke Hamani sa inevaña te Esita sa kalaho.

⁶ Totoso korapa napo vaeni sarini, si nanasia sa bañara se Esita sa kalaho, “Tozi nau na sa si hiva nia agoi, meke gua sapu tepa ia goi koa arau si kaqu vagia goi. Be hiva nia goi sa kukuruna sa qua binañara ba kote poni nigo tugo arau koa agoi,” gua sa bañara.

⁷ Olaña sa kalaho, “Sa qua tinepa na inokoro si hie:

⁸ Be guana koa sa tataru koasa mua binañara si mamu olaña sa qua tinepa. Hiva nia rau, agoi meke se Hamani pude mae koasa qua inevaña vugo, meke pa totona asa kaqu tozi vura nia rau gua sapu hiva nia rau.”

Tavetia Hamani si Keke Sirana pude Va Matea se Modekae

⁹ Qetuqetu hola se Hamani sipu beto sa hinenahena pa inevana. Ba sipu vura si asa meke dogoria sa se Modekae pa sasadana sa vetu banara, si bugoro sisigiti si asa sina lopu ta pamae si asa koe Modekae.

¹⁰ Ba tuqe pule nia se Hamani koasa ginugua asa, meke la kamo si asa pa nana vetu. Sipu la kamo si asa pa nana vetu si tioko vagi sa sari na nana baere, meke sa nana barikaleqe e Zeresi pude somana koasa binaere hie.

¹¹ Vahesi pule nia Hamani koa ri na nana baere, sapu na tie tagotagona sisigiti si asa, soku nana koburu koreo, meke gua tugo sapu ele ta vizata si asa koasa banara koasa tuturuana sapu koa ia sa, meke na tie arilaena si asa hola beto ni sa sari na tie tavetavete tanisa banara.

¹² Meke zama se Hamani, "Meke lopu arini mo, ba ele ruvata gami Esita sa kalaho si gami kara banara Zekisi, meke ele la somana nia gami sa nana inevana, meke keke inevana pule si kote la somana nia gami kara vugo.

¹³ Ba sari doduru tiniona hire si guana loke gugua koa rau, koa gua sapu dogoria rau se Modekae pa sasadana sa nuqunuquruana pa vetu banara."

¹⁴ Ke mae sa binalabala tanisa nana barikaleqe meke sari na nana baere meke tozia rini si guahe: "Vegua be tavetia goi si keke vasina tana huqihuqi tie? Sa vasina asa si padana manege rua nava* ululuna. Meke vugo mamu tepa ia sa

---

* **5:14** Hiokona rua mita.

baṅara pude kaqu tava huqi se Modekae koasa vasina huqihuqiana tie, meke tiqe kote boka getugetu si agoi toto so la si goi koasa inevaṅa.” Balabala ia Hamani sa binalabala hie si leana hola, ke va turua sa sa vasina huqihuqiana tie.

6

Sa Baṅara si Va Lavatia se Modekae

¹ Lopu boka puta doduru rane na boṅi sa baṅara, ke tiokia sa sa nana palabatu pa tinavete pude paleke beto mae ni koasa sari doduru kinubekubere tanisa vina balabala puledi sari na tinavete nomadi koasa nana binaṅara pude ta tiro pule pa kenuna.

² Tiro kamoā tugo rini sa kinubekuberena sa gugua na sa hiniva tadi Bikitana e Teresi, sari karua koimata pa vinaripera sapu kopu nia sa sasadana sa lose tanisa baṅara sapu hiva va matea ri karua sa baṅara. Ba se Modekae tu si dogoro gilania sa hiniva tadirini, meke la ta tozi koasa baṅara, gua.*

³ Meke nanasa guahe sa baṅara, “Vegua meke kaqu boka vala nia gita sa vina lavata koe Modekae?”

Meke olaṅa sari na nana nabulu, “Loketoṅa si ele ta evaṅa.”

⁴ Nanasa la sa baṅara koa ri na nabulu, “Kaiqa qua tie tavetavete si korapa koa pa pavasa pa sadana sa vetu baṅara kamahire?”

Pa toto so korapa nanasa sa baṅara si nuquru mae se Hamani koasa pavasa tanisa baṅara pude mae nanasia sa baṅara pude kaqu tava huqi

---

* 6:2 Est 2:21-22

ruana se Modekae pa vasina huqihuqiana pu tava namanama vekona.

⁵ “E Hamani mo si hie, na hiva dogorigo sa, meke vivinei si asa koa agoi.”

Ke zama sa baṅara, “Va nuquru mae ia,” gua si asa.

⁶ Meke sipu mae kamo koasa baṅara se Hamani, si zama sa baṅara koasa, “Koanana keke tie, pa korapa mia gamu sapu hiva ponía vina lavata arau. Na sa si boka tavete poni nia rau koa sa tie hie?”

Balabala ia Hamani sapu asa telena si guni nia sa baṅara sapu guahe, “Esei si hiva nia sa baṅara pude vala nia sa vina lavata? Arau mo si pada,” gua.

⁷⁻⁸ Ke tozi nia Hamani sa baṅara, “Mamu va namanama nia keke poko baṅara pude tanisa tie sapu ta vizata. Sa poko baṅara asa si ele hoke va sagesagea goi baṅara, mamu va hake sagea pa mua hose soti, meke sa toropae baṅara si ta vala koasa batuna sa hose pude bakala sapu na hose tamugoi si asa.

⁹ Vagia keke tie sapu ele ta raṅena meke na koimata pude va pokopokoa sa tie sapu kote tava lavata, va hakea pa hose meke tiqe turaṅa ene nia pa korapana sa siraṅa nomana koasa vasileana. Sa koimata arilaena pu turaṅana sa tie hie, si kaqu velavela nia pa toতো korapa ene pa siraṅa, sapu gua he: ‘Mamu dogoria kamahire sapu gua tavetia sa baṅara koasa tie pu hiva va lavatia sa!’”

¹⁰ Ke zama sa baṅara koe Hamani, “Ego, tuturei la kamahire, mamu va namanama nia sa poko baṅara meke sa hose, mamu vala nia

sa vina lavata koe Modekae, sa tie Ziu. Mamu tavete vala ni koasa sari doduru binalabala gua sapu balabala ia goi. Kote dogoria goi si asa habotu nana pa sasada nuqunuquruana sa vetu banara.”

¹¹ Ke vagia Hamani sa poko banara, sa hose, meke va sari nia poko banara sa se Modekae. Surana pa hose si asa meke turana ene nia sa pa sirana nomana pa vasileana banara, meke velavela nia sa koa ri na tie totošo korapa ene, “Mamu dogoria kamahire sapu gua tavetia sa banara koasa tie pu hiva va lavatia sa!”

¹² Beto asa si kekere pule la se Modekae meke la kamo koasa sasadana sa vetu banara, meke tuturei pule la pa nana vetu soti se Hamani, nobi va paeria sa sa isumatana sina kurekure si asa.

¹³ Meke tozi nia Hamani sa nana barikaleqe meke sari nana baere doduru gua sapu ta evana koasa. Ke zama ia sa nana barikaleqe meke ari nana baere si asa, “Koa gua sapu Modekae sina tie Ziu, sari na mua ninirana si ele podalae tava gore palae koe Modekae. Meke lopu kaqu boka koa mataqara hola nia goi si asa. Hinokara kote va kilasigo sa si goi.”

¹⁴ Meke sipu korapa zama si arini, sari na tie kopu tanisa banara, si mae kamo meke hinoqa turana la nia rini se Hamani la pa inevana sapu va namanama nia e Esita.

7

Tava Mate se Hamani

¹ Ke la henahena koe Esita sa banara meke se Hamani.

² Meke sipu korapa naponapo vaeni si arini pa vina rua rane, nanasia sa baṅara sa kalaho, “Kalaho Esita, na sa si hiva nia goi? Mu tozi nau gua sapu hiva nia goi, meke kaqu poni nigo rau. Kukuruna sa qua binaṅara ba kote va malumia rau pude vagia goi.”

³ Olaṅa se Esita, sa kalaho, “Qua baṅara, be qetu nau, meke qetu nia goi pude poni au gua sapu tepa ia rau, mamu va malumau pude kaqu toa si arau meke gua tugo sari na qua butubutu tie.

⁴ Ura arau meke sari na qua tinoni si ele ta holuholue pude tava mate beto si gami, be guana ele ta holu si gami pude koana pinausu, si lopu kaqu va vura ia rau sa ginugua hie. Ba tata kamo tugo sa totošo pude kaqu tava mate beto si gami.”

⁵ Meke nanasia Zekisi sa baṅara se Esita sa kalaho, “Esei sa tie sapu lopu matagutu tavetia sa tinavete asa? Pavei koa si asa?”

⁶ Olaṅa se Esita, “Sa mami kana si na tie kaleana sapu se Hamani!” Neneqara na tarazuzu se Hamani pa kenuna sa baṅara meke koasa kalaho.

⁷ Naziri sisigiti meke gasa turu sa baṅara, meke vura koasa lose, meke la pa sada koasa inuma havoro tanisa baṅara. Ele gilania meke va nonoga ia e Hamani gua sapu kote tavetia sa baṅara koasa, ke koa hola si asa meke tepa ia sa sa nana tinoa koe Esita, sa kalaho.

⁸ Sipu korapa kokotuṅu gore kapae koasa habohabotuana te Esita se Hamani, pude tepa ia sa tataru pude ta harupu si asa, si nuquru mae sa baṅara taluarae pule mae pa inuma havoro.

Dogoria sa gua sapu ta evaᅇa ke kukili vura sa baᅇara, “Kasao! Sa tie hie si hiva tavetia sa kinaleana koasa kalaho pa kenuᅇu rau, meke gua tugo pa korapana sa qua vetu baᅇara?” Sipu lopu ele va hokotia sa baᅇara sa nana zinama si mae sari na koimata varipera meke nobi tamunia rini batuna se Hamani.

⁹ Keke ri kasa koimata pa vinaripera, pozana si e Habona, si zama, “Keke vasina huᅇihuᅇiana si tavete vekoa e Hamani manege rua ᅇava ululuna, pude kaᅇu vasina kote tava huᅇi se Modekae, sa tie sapu harupia sa mua tinoa, qua baᅇara!”

Olana sa baᅇara. “Huᅇia vasina se Hamani!”

¹⁰ Ke tava huᅇi va mate se Hamani koasa vasina huᅇihuᅇiana sapu tavetia telena pude te Modekae. Meke tiᅇe ibu sa binugoro tanisa baᅇara.

8

Ta Tozi nia rina Tie Ziu pude Lavelave Puleni pa Tinasuna

¹ Koasa rane tugo asa si luara vala beto ni e Zekisi, sa baᅇara sari doduru tinagotago te Hamani sa kana tadi na tie Ziu koe Esita, sa kalaho. Vata gilana nia e Esita koasa baᅇara sapu se Modekae sina turaᅇana soti, ke podalae pa totoaso asa si tava malumu se Modekae pude nuᅇuru pa kenuna sa baᅇara pa nana habotuana baᅇara.

² Vagi vura nia sa baᅇara sa nana rini sapu koa ia sa vina gilagilana sa nana binaᅇara na ᅇiniraᅇira sapu vagi pule nia sa koe Hamani,

meke va sage nia sa koe Modekae pude tave-tavete nia. Vala nia niniranira Esita sa kalaho se Modekae pude kopu ni sari doduru tinagotago te Hamani.

³ Beto asa si hoqa todoño se Esita pa nenena sa banara meke kabo si asa, tepa ia sa koasa banara pude kaqu tava beto sa tinavete kaleana gua sapu tavetia Hamani sa tie pa butubutu banara Aqaqa pa guguadi sari na tie Ziu.

⁴ Huhuku la nia sa banara sa kolu qolo koe Esita, ke turu sage si asa meke zama,

⁵ “Qua banara, be qetu nia goi na tataru nau goi, meke toñoto koa goi, si mamu kubere pulea goi si keke tinarae hinobena sa tinarae sapu tavetia e Hamani sapu ele tava ene pa doduru popoa. Sa tinavete asa sina tinarae mae gua koe Hamani na tuna e Hamedata pu podo mae koasa butubutu banara Aqaqa koasa guguana sa tina huaradi na vina matedi ri doduru tie Ziu pa mua binanara.

⁶ Ura lopu kaqu boka va manoto ni arau sari na tinasuna sapu kote mae nonovali sari na qua tie, meke sari na turanaqu si kote tava mate.”

⁷ Zama la ia Zekisi sa banara, sari Esita, sa kalaho, meke se Modekae sapu na tie Ziu, “Ele ta huqi va mate se Hamani koasa guguana sa tinavete kaleana sapu tavetia Hamani pa guguadi sari na tie Ziu, meke ele poni ni rau sari na tinagotago tanisa koe Esita.

⁸ Ba sa tinarae sapu ta garunu la pa doduru vasina pa pozaqu rau sa banara, sapu koa ia sa vina gilagilana sa qua riñi si koa ia tugo sa qua niniranira meke lopu boka ta hobe. Ba agoi kote

boka kubere la koari doduru tie Ziu gua sapu hiva tozi lani goi. Boka kuberia goi pa korapana sa pozaqu sapu koa ia sa vina gilagila sa qua rini meke sa qua ninira, doduru gua pu hiva nia gamu.”

⁹ Ta evana si hie pa sidara vina neta pa vina rua rane koasa sidara Sivani. Tioki Modekae sari na tie kubekubere tanisa banara meke tiro vura la nia sa koa rini sapu kote ta kubere koasa leta, pude ta garunu la pa doduru tie Ziu, doduru koimata pa vinaripera, qavuna, meke sari na palabatu pa qinavuna tadi ka keke gogoto hiokona zuapa pinaqaha popoa podalae pa popoa Idia meke kamo pa Itiopia. Sa leta hie si ta kubere pa hopeke dia vinekala soti pa hopeke kinopu qinavuna, meke pa hopeke dia kinubekubere.

¹⁰ Vagi Modekae sari doduru leta hire saripu ta kubere pa pozana Zekisi sa banara, meke va soto ni sa na vina gilagila tanisa banara. Sari na leta hire si ta paleke koa rina tie paleke inavoso pu koi pa hose reregedi tanisa banara.

¹¹ Koari na leta hire si ta kubere sapu tava malumu koasa banara sari doduru tie Ziu pude madi kopu pule ni pa tinasuna. Be guana keke puku tie pa votiki butubutu si mae raza i sari na tie Ziu, sari dia koburu, babe dia barikaleqe si kaqu varipera hobe sari na tie Ziu meke podekia pude va mate i sari na kana. Kaqu tava mate beto sari na kana hire meke kaqu ta vagi sari na dia tinagotago.

¹² Sa tinarae hie si kaqu podalae ta luli pa korapana sa binaara pa Pesia pa rane sapu ta

huhuku kekenu pude tava mate sari na tie Ziu, sa rane asa sina vina manege neta pa Ada sa vina manege rua sidara.

¹³ Kaqu podalae tava gilana pa doduru qinavuna koari hopeke pinaqaha popoa pude kaqu koa va namanama sari doduru tie Ziu koasa rane ta vizatana.

¹⁴ Pa ginarunu tanisa banara si ta surana koa ri na hose reregedi tanisa banara meke haqala lani rini sa inavoso. Sa tinarae hie si ta tozi vura koari na tie pa nati vasileana pa Susa.

¹⁵ Taluarae se Modekae pa vetu banara pokopoko nia sa sa poko banara, pu koa ia buma na keoro, meke va hakea tugo sa sa toropae banara ta tavetae pa qolo, meke keke poko pepolo arilaena pa avarana. Kukili na irana sari na tie pa sirana pa Susa.

¹⁶ Koa gua koasa vina lavatana e Modekae, si tava manoto na tava lavata, meke koa qetu sari na tie Ziu.

¹⁷ Meke koari doduru vasileana nomadi meke pinaqaha popoa koasa binañara, vasina pu ta tiro vura sa inavoso tanisa banara si koa qetuqetu meke magogoso pa tinavete, meke tavete inevana na gua sari na tie Ziu. Koasa ginugua asa si soku sari na tie si poza pule ni tie Ziu si arini, sina matagutu ni rini sari na tie Ziu.

9

Va Kilasi ri na Tie Ziu sari na Dia Kana

¹ Meke kamo sa vina manege neta rane koasa sidara Ada, sa rane sapu ta mutina koasa inavoso tanisa banara Zekisi pude kaqu tava kilasa sari

na tie Ziu koari na dia kana, ba koasa toতোসা asa si va kilasi ri na tie Ziu sari na dia kana meke koa mataqara si arini.

² Pa hopehopeke vasina pu koa sari na tie Ziu si varigara meke koa va namanama beto sari na tie Ziu pude varipera koa rina kana pu hiva mae razai si arini. Ke matagutu beto sari doduru vasivasileana, meke lopu boka va kilasi rini sari na tie Ziu.

³ Ke sari doduru qavuna na koimata na pal-abatu pa qinavuna, pa hopeke pinaqapaqaha popoa, si somana toka ni rini sari na tie Ziu, sina matagutu nia rini se Modekae.

⁴ Ta gilana pa doduru vasina sapu se Modekae si ta evanae na koimata nomana pa binaᅇara meke korapa noma sage tugo sa nana niniraᅇira.

⁵ Ke pa ginugua asa, ari na tie Ziu si boka luli dia hiniva mo gua sapu hiva tavete ni rini sari na dia kana. Seke va mate ni dia vedara rini sari na kana.

⁶ Koasa ᅇati vasileana nomana pa Susa si va matei ri na tie Ziu si ari ka lima gogoto tie.

⁷⁻¹⁰ Koari kasa pu tava mate hire si tava mate turanae sari ka manege puta tuna koreo e Hamani, sa tuna e Hamedata, sa kana tadi na tie Ziu sapu gua ari Pasadata, Daponi, Asipata, Porata, Adalia, Aridata, Pamasata, Arisae, Aridai, meke Vaizata. Ba lopu vagi ri na tie Ziu si keketona tadirini pu mate hire.

¹¹ Pa rane tugo asa si ta paleke la sa inavoso koasa baᅇara sa guguadi sari na tie pu mate pa Susa.

¹² Ke zama si asa koe Esita, sa kalaho, “Koasa ᅇati popoa pa Susa si ari ka lima gogoto si tava

mate, meke gua tugo sari ka manege puta tuna koreo e Hamani. Na sa beka si ele ta evana koa ri na hopeke pinaqaha popoa? Na sa pule si hiva nia goi kamahire? Kote vagia mo goi; kote poni nigo mo rau.”

¹³ Olanā se Esita, “Qua banāra! Va malumi sari na tie Ziu pu koa pa Susa pude gua sapu ele tavetia ri pa rane ninoroi si madi tavetia tugo vugo. Meke mamu tozi ni si arini pude vagi sari ka manege puta tinidia ri kasa tuna koreo e Hamani pude va sigoti koasa vasina huqihuqiana,” gua.

¹⁴ Meke tozi vura nia sa banāra sa inavoso koari na tie pa Susa, pude sari na tinidia ri ka manege puta tuna koreo e Hamani si kaqu tava sigoto pude na vina dodogoro koari na tie.

¹⁵ Pa vina manege made rane pa sidara Ada si varigara sari na tie Ziu, meke va matei ri sari ka neta gogoto tie pa Susa, ba lopu vagi ri na tie Ziu si keke tinitoṅa tadirini.

¹⁶ Pa rane tugo asa sari na tie Ziu pu koa pa hopeke pinaqaha popoa pa binaṅara si varigara pule meke kopu pule ni tugo koari na dia kana. Ka zuapa navulu lima tina tie pu kanai sari na tie Ziu si tava mate, ba lopu vagi rini sari na tinitoṅa tadirini pu mate.

¹⁷ Ta evana sa ginugua asa koasa vina manege neta rane pa sidara Ada. Pa koivugona sa vina manege made rane si loketoṅa vinari va matei si ta evana, ke tavetia rini si keke inevana meke qetuqetu si arini.

¹⁸ Sari na tie Ziu pa Susa, si va turua si keke rane magogoso koasa rane vina manege

lima, sina pa rane vina manege neta meke vina manege made si va matei rini sari na dia kana, ba pa vina manege lima rane si magogoso si arini.

¹⁹ Gua asa ke pa vina manege made rane pa sidara Ada si vizatia ri na tie Ziu pu koa koari na vasivasileana hitekedi, pude sa rane asa sina rane qetuqetu, na rane inevaṅa, meke na rane veko vinariponi pa korapa dia rini.

Sa Inevaṅa Qetuqetu sapu Ta Pozae Purimi

²⁰ Kubere gore ni Modekae sari doduru ginugua sapu ta evaṅa, meke va garunu taloa ni sa sari doduru leta koa ri doduru tie Ziu pu koa tatadi na koa va seudi koasa binaṅara pa Pesia.

²¹ Tozi ni Modekae sa rane vina manege made meke sa rane vina manege lima pa sidara Ada si kaqu ta kopue pude na rane tanisa inevaṅa variva qetu pa hopeke vuaheni.

²² Koari karua rane arini si tava kilasa sari na kana tadi na tie Ziu. Sa sidara asa sina sidara sapu hola taloa sa tinasuna nomana tadirini meke vagia rini sa qinetuqetu. Koasa rane hie pa hopeke vuaheni si kaqu na rane sapu ta tavete sa inevaṅa, sa vinarigara qetuqetu, varihobei vinariponi pa vari korapadi arini meke koa ri na tie habahuala.

²³ Ke lulia ri na tie Ziu sa tinarae gua sapu va turua Modekae, ke sa rane qetuqetu hie si ta tavete pa doduru vuaheni.

²⁴ Hamani tuna koreo e Hamedata pa butubutu baṅara te Aqaqa sapu na kana tadi na tie Ziu si tavetia sa sa mudumudukeda pude vizatia sa rane pude tava mate sari na tie Ziu, sapu ta pozae

“Purimi”, sa ginuana si pude mudumudukeda, meke lopu kaqu keke tie Ziu si koa hola.*

²⁵ Ba la se Esita koasa banara, meke va garunia sa banara si keke tinarae pude kaqu va kekere pule la nia koe Hamani sa tina sigiti asa, gua sapu hiva tavetia sa pude va matei sari doduru tie Ziu, ke ta huqi va mate sari ka manege puta tuna koreo pa vasina huqihuqiana.

²⁶ Gua asa ke ta pozae “Purimi” sa rane vina balabalana asa. Meke koa gua koasa guguana sa leta te Modekae meke gua sapu ta evana pa totoaso asa koa rini,

²⁷ si va turua ri na tie Ziu sa tinarae asa, pude tadi na dia butubutu meke tadi na tie pu hiva lulia sa vinahesi tadirini. Sa rane asa si kaqu na rane vina balabalana pa hopeke vuaheni, meke lulia rini koa gua sapu kubere goreni e Modekae koa rini.

²⁸ Tava ego si asa sapu doduru tatamana Ziu koa ri na sinage na sage pa doduru vasina, si kaqu kopu nia sa totoaso meke balabala ia sa rane Purimi sa rane inevana doduru totoaso.

²⁹ Sa kalaho, se Esita, tuna vineki e Abihaili si va egoa sa sapu tavetia e Modekae, ke kuberia sa si keke leta vina rua pa guguana Purimi. Meke vekoa sa pa korapana sa leta sa nana niniranira guguana sa inevana gua sapu kuberia e Modekae.

³⁰ Sa leta hie si ta garunu la koa ri doduru tie Ziu pu koa koari ka keke gogoto hiokona zuapa pinaqaha popoa pa binaqara Pesia. Meke garunia tugo rini pa korapana sa leta sa binule

---

* **9:24** Est 3:7

meke sa minana pude koa valeana.

³¹ Tozi va bakala ni sa pude kaqu ta balabala sari karua rane hire koa ri na sinage na sage koasa guguadi sari rane vina balabalana saripu ta pozae Purimi. Pana totošo kamo sari na rane si kaqu madi pa ginani sari na tie, kabo si arini koari na rane sara, gua sapu ta garunu koarini koe Modekae meke Esita, sa kalaho.

³² Tinarae te Esita, sa kalaho, si va egoi sari na tinaraena sa rane inevaᅇa sapu ta kubere gore koasa pepa viqusuna.

10

Sa Vina Lavatana e Zekisi meke Modekae

¹ Tavetia e Zekisi sa baᅇara si keke tinabara takisi pa doduruna sa naᅇa binaᅇara kamo tu koari na raratana pa popoa seu gua.

² Doduru nana tinavete arilaedi pu vata dogoro nia sa nana niniraᅇira sapu taveti sa, meke sari na vivinei gugua meke poni nia tuturuana sa se Modekae si ele ta kubere gore beto koari na buka vivinei tadi na baᅇara pa Pesia meke pa Media.

³ Modekae sa tie Ziu si na tie vina rua pa binaᅇara tanisa baᅇara. Ta pamaᅇaena si asa meke na ᅇati hiniva tugo koari na tie Ziu. Tavetavete poni sa sari na nana tie soti pa tinavete leadi, pa kinopudi rini.

Buka Hope
The Holy Bible in the Roviana language of the
Solomon Islands
Buk Baibel long langguis Roviana long Solomon
Islands

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Roviana

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 13 Dec 2023

2a5324ac-61e8-5e5b-b226-f3d15850d7c5